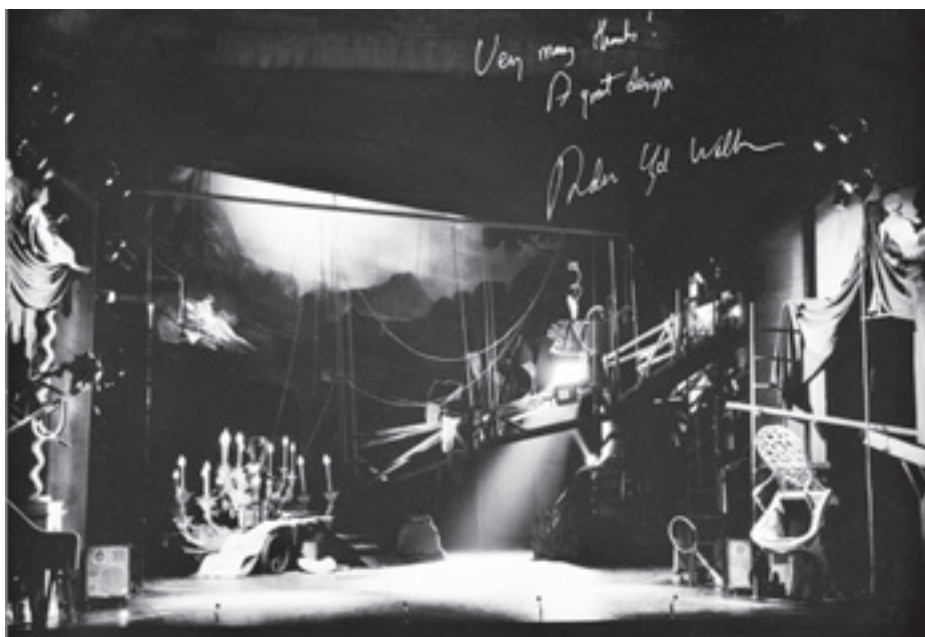

CATS – MACSKÁK

Mire e sorok megjelennek, már túl vagyunk a nagy ünneplésen, a londoni macskák visszatértek pazar szemétdombjukra. Ki-ki eldöntheti, érdemes volt-e majd 35 éve felvenni a kesztyűt, nekünk is bemutatni ezt a műfajában is egyedülálló, különleges művet, amely eldöntötte a Madách Színház további sorsát.

A nyolcvanas évek elejére, a hátam mögött húszéves színházi gyakorlattal és néhány tervezői feladattal – *Isten nem szerencsejátékos, Mahagonny, Csíksomlyói Passió, Sok hűhó semmiért* – hatalmas lehetőséget kaptam a Madách Színházról. Tim Rice – A. L. Webber musicalje, a *Macskák* előadását terveztük. Szirtes Tamással és Seregi Lászlóval kiutaztunk Londonba, hogy eredetiben lássuk a művet. A program egy erre a célra átépített színházban zajlott, itt csak ezt játszották. Az összes belső falat kibontva a hatalmas tér – a kitűnő világítástól – végtelennek látszott. A nyitány sötétje alatt elindult velünk a forgószínpad, így szinte egy másik teremben találtuk magunkat a felvilágosított macskaszemek között. A látvány alapötlete egy mai, álombeli külváros, ahol a macskák emberi tárgyak (főként fém) roncsai között élnek. A tárgyak a macskák és emberek közötti arányban felnagyítva jelennek meg, tökéletesen kivitelezve, az egész valami hihetetlen eleganciával előadva. A fináléban Grizabella a festett háttérből lenyíló lépcsőn elindul a Hold felé, miközben Old Csendbelenn (ittthon Romhányi József remek fordításában) egy hatalmas autógumin a levegőbe emelkedik. – *Nahát, ezt kellene*

► Bemutató a Madách Színházban, 1983

megcsinálni! – fordult felém Tamás az előadás végén. – *Ezt mi nem tudjuk létrehozni* – álltam előtte összetörten. A szállodában megittam maradék Unicumomat, álmatlanul hánykolódtam hajnalig. Dél előtt fogadott bennünket Webber. A gratulációk után rendezőnk színházunk sokszínű műsoráról beszélt, óvatosan előkészítve ezzel a leendő szerződés alapjait.

Hazatérésünk után talán egy héttel megkerestem Tamást. Mindketten tudtuk, hogy nem építhetjük át a Macskákra az épületet, pénzünk

sincs rá, különben is repertoárt játszunk. Elmeséltem neki előző évi utamat Reggio Emiliában, ahol rengeteg elhagyott, szinte romokban heverő vagy felújított muzeális színházépületet láttam. *Legyen a helyszínünk egy ilyen tér, egy kibombázott színházbelső, benne elhagyott régi kellékek, jelmezmaradványok.* – *Megbeszélem Lacival* – volt rá a válasz. Néhány nap múlva zöld utat kaptam, elkezdhettem tervezni. *De vajon mit szólnak hozzá az angolok?* – vetődött fel az újabb, talán még nehezebb kérdés. *Megpróbáljuk!* – mondta Tamás. És sikerült. A Really Useful Company, megismerve a körülményeket és látva terveinket, végül megadta a játsszói jogot – a kontinensen először – egy nonreplica bemutatóhoz.

A nézőtér mellvédjeire bársonykárpitok kerültek, a proscénium két oldalnyílását aranyozott, csonka aktszobrokkal keretezett páholyokká alakítottam. Balra még egy sittyledobó futószalag is került (Szerednyeinek), a szembülső páholy szájából egy hatalmas lyukas fenekű szék lógott ki (innen bújt elő Paudits Béla). A színpadnyílást a szakadt előfüggöny-maradvány mögött barokk színházakban használatos festett cortina takarta, a nyitány alatt egy macska leszakította. A zene akkor még magnóról szólt, ma már kötelezően élő zenekar kíséri az előadásokat. Megszólalásakor a sötétben a nézőtér sok-sok pontján macskaszemek villantak fel. Ezt mi már, sokkal előbb hatást keltve, az időközben megszületett új technikával, az elektronikával vezérelt LED-ekkel oldottuk meg →

► Vendégjátékunk Olaszországban. Bergamo, 1990

→ az angliai izzólámpák helyett.

A fények lassan feltárták a belső tér részleteit. Semmibe nyúló gerendák, omladozó falak, bedeszkázott ajtó, félig leszakadt munkakarzati elemek íve, egy ferdén lógó festett háttér az ominózus Holddal, balközépen tépett kottadara-bokból, hanglemezekből és Eliot verseskötetéből álló szemétdombon egy tönkrement, terjedelmes csillár trónolt. A gerendákon a bohócsapka mellett egy balettcipő spiccelt. A színpad mélye végtelennek tűnt, összenyitottuk a mögötte tátongó díszletraktárral. A padlón óriások – emberek – lábnyomai. Valamennyi elem léptékjátékban megvalósítva, ahogy a macskák az emberek világát látják. – Bár összehasonlíthatatlanul kevesebb lehetőségünk volt minden szempontból, mint a londoniaknak, de volt néhány gyönyörű kismacskánk (Tóth Enikő, Húvösvölgyi Ildikó...) a produkciónak létrehozásához, és akad néhány olyan jelenet is, amelyik versenyképesé vált. Ilyen talán nálunk a vonat megszületése.

A régimódi gőzmozdony kisebb kerekeit a macskák hanglemezekből, a nagyobbakat fekete-vörös esernyőkből hordták össze. A kerekeket hajtó dugattyúkat vörösbársony-hüvelyű, hatalmas díszkardok helyettesítették. A mozdony elejét egy csipkés spanyolgallér alkotta, kéményét kétméteres tollas cilinder. A mozdonyvezető (Cseke Péter) a többi macska által levegőbe emelt csörgődobról irányította a szerelvényt.

► Vonatunk

Nagy sikere van minden este a nézők felett hintázó nászi párnak (az eredeti szereposztás Haumann–Kishonti volt). Az első technikai próbában magam ültem a hintára, át-át repülve az ominózus láthatatlan falon, amely elválasztja, vagy jó esetben összeköti a mesét és nézőjét. A finálét úgy találtam ki, hogy Old Csendbelenn a csillárral emelkedik fel, az életre kel, kigyúlnak fényei. Mozgatásához a forgószínpadot erőszakoltam meg. A drótkötél egyik végét a csillárhoz rögzítettem, a másikat csigarendszeren keresztül az alsó színpad fix vasgerendájához. Elindítva a forgót, a csillár lassú emelkedéssel középre érkezett. Grizabella mennybe reptetésére a félig leszakadt karzatelemeket használtam. Ami-

kor Almási Éva rálépett a kijelölt szakaszra, az levált az előtte és mögötte lévő darabokról, és íves pályán elindult felfelé, nagy ívben elhaladva az emelkedő csillár előtt, majd eltűnt balra, nyolc méter magasságban az oldalszínpadon. Itt szállhatott ki belőle a művésznő, zsinórpadi személyzetünk segítségével. Seregi egyszerűen csak snirglinek nevezte a berendezést. Hála a Színpadtechnika Kft. nagyszerű munkájának, a rendszer tökéletesen működött. Előbb egy táncoslánnyal, majd Almásival is több főpróbán végigjártszottuk így a darabot. Nem akadt senki a nézőtérben, aki rájött volna az effekt háttérnek technikai megoldására.

Egyik reggel a színház előtt összefutottam Ádám Ottóval. Tőle szokatlan szigorúsággal egyszerűen megtiltotta az elkészült rendszer használatát. Azt hiszem, balesetveszélytől tartott, sajnálom. Egyszer talán majd megkérdezem Évát, hogyan emlékszik vissza ezekre a napokra.

Azóta túl vagyunk 1400 előadáson, bejártuk az országot, az évek folyamán két különböző díszlettel szerepeltünk vele a Szegedi Szabadtéri Játékokon. Kétszer is turnéztunk Olaszországban (marhapörköltet és somlói galuskát vittem Bergamóba, utolsó állomásunkra, a hazai ízekre kiéhezett társulatnak).

Harminc év múlva, egy délelőtt, színházunk üres előcsarnokában kereszteltük egymás útját a kissé megfáradt, 80-hoz közeledő koreográfussal. Tolnay Szalonunkban az előző napokban nyílt meg a 70 éves születésnapomra rendezett kiállítás. Seregi végignézte a tablókat, kérdezgetett, hallgatta kommentárjaimat. Jó, csendes percek voltak.

► Szegedi Szabadtéri Játékok, 2006

GÖTZ BÉLA